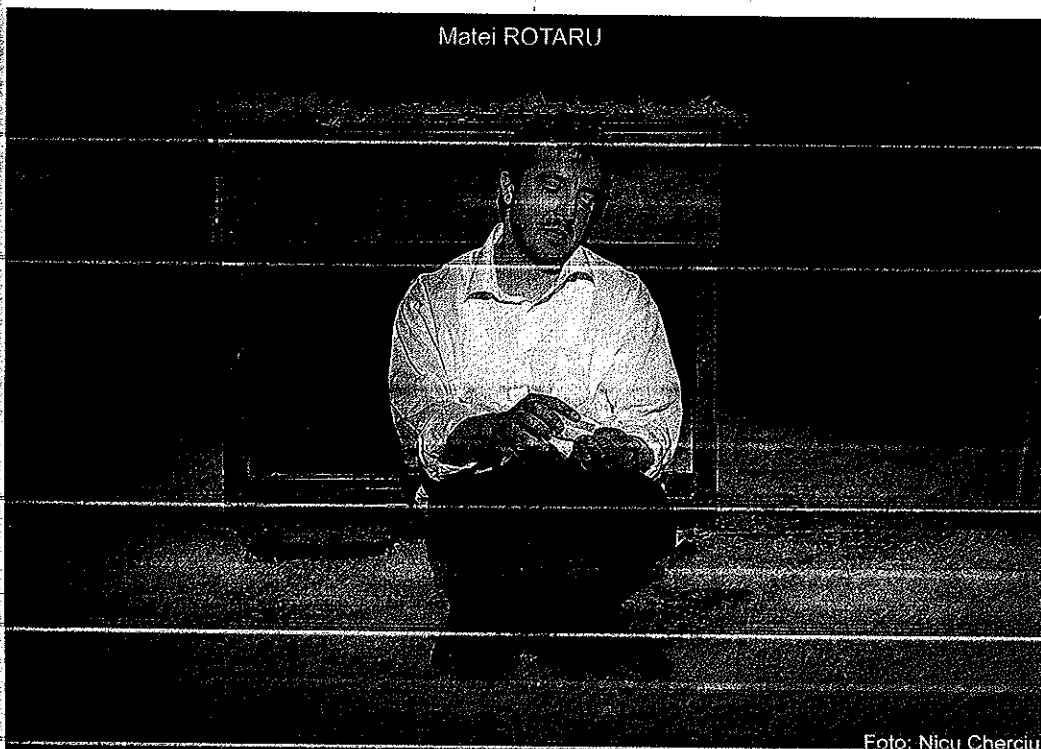

care gravitează în jurul lui),
 t revelația unui dramaturg
 mai ales la 4:48 Psihoză),
 atență, „trup”, și tocmai de
 n show, chiar dacă autorul
 iri populate de personajele
 gere, urmăritori și urmăriți,
 ște „persoana țintă”: urmă-
 la Securitate, informatori,
 cei în uniformă și apoi de
 a și în inima celui urmărit,
 lă salvare, cel puțin așa mi
 angoase prin asumarea în
 ator că personajul central
 escoperirea relativ recentă
 registru, o temă care m-a
 înfruntă, care încearcă să
 izerul Meyerhold, în Rusia
 Sergiu Penegar, în închi-
 nd pășim peste cadavre),
 semnul tragicomicului. În
 „nostalgic și tragic” (exact
 l nenăscut și, odată cu el,
 ar una născută din întâm-
 ecat. Dar putem încerca.
 t. Azi, când auzim adesea
 oate să contribuie consi-
 ulare senzitivă, afectivă.
 acă ulterior spectatorii își
 ăzut, e iarăși foarte bine.

Matei ROTARU

Foto: Nicu Cherciu

Nicolae PRELIPCEANU

Un roman pe scenă

Prima seară a Întâlnirilor Internaționale ale Teatrului Național din Cluj, ediția a noua, seara zilei de miercuri, 9 octombrie, ne-a adus în față o adaptare pentru scenă a romanului lui Marin Preda, *Cel mai iubit dintre pământeni*, care s-a bucurat de celebritate acum vreo treizeci și ceva de ani. În anii '80 ai secolului trecut, dacă te duceai la un doctor, era de bonton să-i duci, nu un cartuș de Kent sau o sticlă de whisky, ca mitocanii, ci un set (3 volume) *Cel mai iubit dintre pământeni*. Dacă erai atent, vedeai, când doctorul deschidea un dulap să pună *prețiosul* cadou, că mai erau înăuntru încă vreo cinci-șase-șapte sau chiar mai multe seturi aidoma. Se presupunea și, deci, se povestea că Nicolae Ceaușescu ar fi fost încântat când ar fi auzit că Marin Preda, marele scriitor, i-a dedicat o carte. Căci cine altcineva putea fi „cel mai iubit dintre pământeni” în anii aceia, în România Socialistă? Ei bine, tocmai altcineva, ba chiar foarte altcineva, era, în cartea lui Marin Preda, „cel mai iubit dintre pământeni”. Las la o parte că titlul e ironic, dar nu la adresa *conducătorului*, ci a personajului. Victor Petrini nu era decât un fost universitar la filosofie, a cărui carieră este frântă de o condamnare, despre care nu se spune că ar fi fost politică, eram în era cenzurii comuniste, dar toată lumea a înțeles asta. Reintrarea sa în viață, după ce scapă de pușcărie, e dificilă, el este dat la *munca* cea mai *de jos*, la deratizare, prilej pentru scene teribile, care devin comedie bufă în adaptarea scenică a lui Tudor Lucanu, de la Cluj-Napoca.

Cât despre această adaptare, ea este, în mod firesc, parțială, în sensul că toată povestea lui *Victor Petrini*, cu soția sa, *Matilda*, de care se desparte și cu iubita mai mult

lici

Entuziasm deoarece e un
 ițiile și să-l materializăm
 enta noastră. Frică pentru
 nea scenică lipsește. M-a
 ovestea doar o intuiam...
 sonale. Răzvan e un regi-
 ă creez și să fiu exact așa

ci să fie trăite, verosimile,

Anca HANU, Cosmin STĂNILĂ,
Adrian CUCU și Radu LĂRGEANU

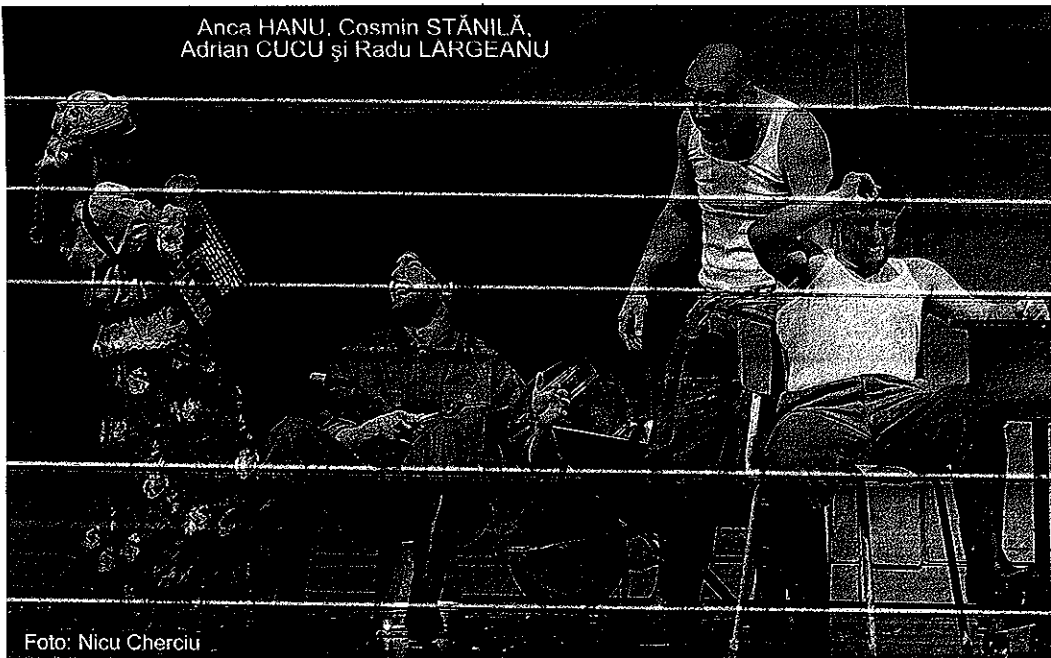

Foto: Nicu Cherciu

iluzorie, Suzy, sunt păstrate printre scenele de singurătate și suferință din celulă, ori de la interogatorii, înlăturându-se alte multe situații din carte. Firul dramatic, dacă pot să mă exprim așa, nu coincide cu cel epic, intervenind și invenții despre care te întrebi în ce măsură erau necesare, așa cum este dezvăluirea faptului că Suzy nu e atât de liberă pe cât părea, ci posesoarea unui soț, astfel prăbușindu-se iluziile fostului deținut politic. Din când în când, Petrini declamă câteva versuri despre care autorul adaptării nu ne spune ale cui sunt. Vă spun eu, ele aparțin unui poet suprarealist al anilor '70, Vintilă Ivănceanu: „Eu te iubesc atât de tare/că vor să sune la salvare...” sau: „Iubito, mă gândesc la tine/ca un borfaș la ceasul unui lord...”, poet și prozator, autor al romanului *Până la dispariție*, pe care n-am mai reușit să-l găesc nici măcar pe google. (Omul a plecat demult în Austria și a murit acum vreo doi ani, în Maroc, dacă nu mă înșel. Dar chiar să nu mai dai nici măcar de urma lui electronică!...)

Spectacolul a fost greu pentru Matei Rotaru, care a stat în scenă peste două ore și nu doar a stat, scuzați, pardon!, ci a și încarnat stări și situații dintre cele mai diverse, de la cele de familie zbuciumată la cele de interogatoriu luat de colonei de Securitate, unul mai brutal decât altul. Din păcate, aceste scene, menite eventual să dezvăluie celor tineri adevăruri pe care, poate, nu le prea știau și nu le prea cred, cam semănau, în ochii celor mai în vârstă, cu scenele din filmele cu ilegaliști, vreau să spun comuniști. Un fel de „în lac se vede invers”, dacă mai știe cineva la ce glumă a lui Mircea Crișan mă refer... (În paranteză fie spus, mai totdeauna am avut impresia că sunt mai mulți ilegaliști în filmele anilor '50, '60, '70 sau chiar '80, decât au fost în realitate.) Regizorul și adaptatorul pentru scenă al romanului, Tudor Lucanu, a imaginat oamenii fără caracter și fără personalitate punându-le securiștilor de rând, care nu erau colonei, niște măști pe figuri, măști care apar de câte ori sugestia de lipsă de personalitate se cere scoasă în evidență, este vorba, de fapt, despre roboții creați de *societatea socialistă multilateral dezvoltată* (sic!). Altfel, scenariul a fost destul de dezlânat, iar jocul actorilor nu o dată mi-a dat impresia de interpretări exterioare personalității lor. Sala s-a distrat de minune la scenele de la „deratizare”, jucate în cod „Vouă” și mai rar „Divertis”, cu performanțe de umor autentic alături de altele, de umor jos, ale unor Radu Lărgeanu, Anca Hanu și Adrian Cucu. Matilda, personajul feminin-cheie,

a fost interpretat credibil Sânziana Tarța, nici ea e Cătălin Herlo, dar și pe M scena tâmpirii prin repeta

Era greu să faci dir Lucanu, un actor și un reț lui Mrožek, a făcut tot ce adică al anilor socialism gândi, dacă ai anumite ir terorii, la I. D. Sîrbu și la i tele dictaturii zise a prole cercurile informate, că s povestite scriitorului, car Caraion, fost el însuși de când a apărut acest roma relatării celor care au sc

Dacă acest spectacol lui și dispariția prematură a decât a reușit el în seara c că în 1980 sau 1981, comi

Teatrul Național „Luci Lucanu după romanul lui Cristian Rusu și Sânziana Tarța Dumitrescu (*Matilda*); Sânziana Tarța (*Instructorul*); Ioan Isaiu (*Pei Radu Lărgeanu (Vasile)*); Anca Hanu (*Vaintrub, S Stalin*); Ruslan Bârlea (*Istra (Bacaloglu)*); Adrian Cucu (*C Pencea*). Data reprezentației

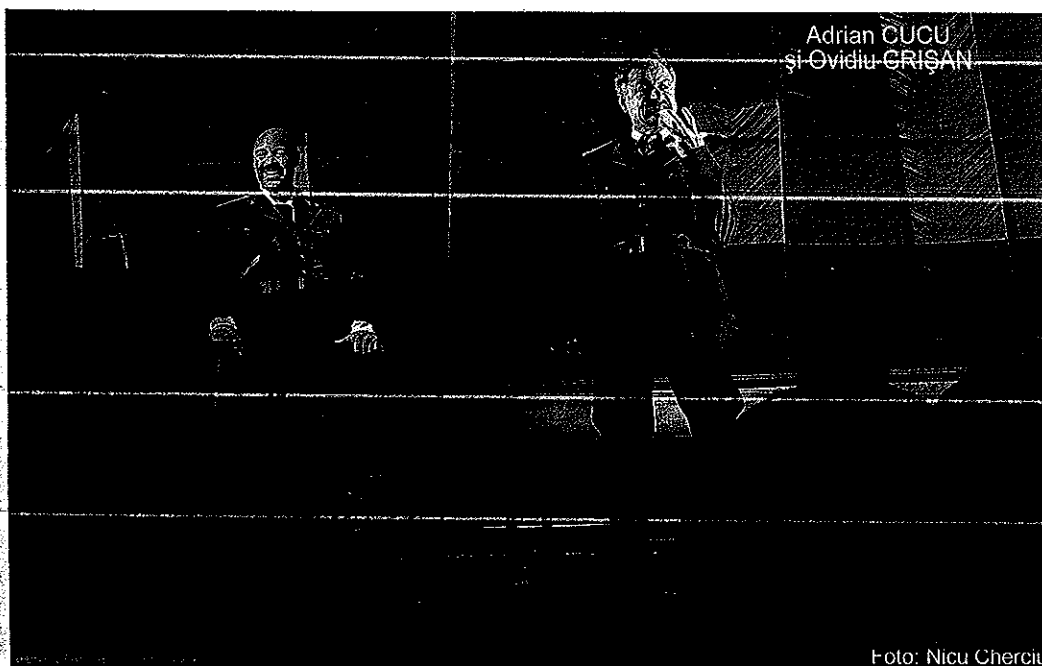
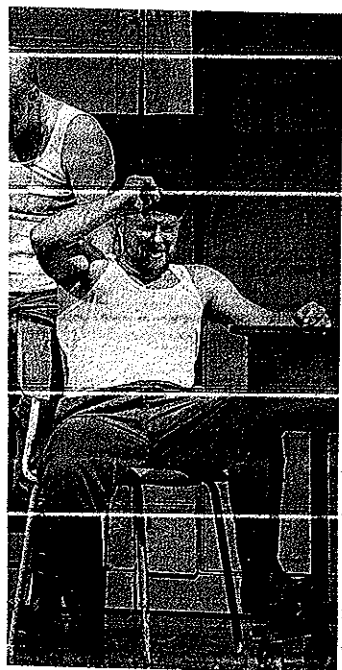
Adrian CUCU
și Ovidiu CRIȘAN

Foto: Nicu Cherciu

suferință din celulă, ori de la l dramatic, dacă pot să mă despre care te întreb în ce Suzy nu e atât de liberă pe e fostului deținut politic. Din rul adaptării nu ne spune ale or '70, Vintilă Ivănceanu: „Eu o, mă gândesc la tine/ca un ui *Până la dispariție*, pe care plecat demult în Austria și iar să nu mai dai nici măcar

scenă peste două ore și nu între cele mai diverse, de la unei de Securitate, unul mai de dezvăluie celor tineri ade-mănu, în ochii celor mai în nuniști. Un fel de „în lac se an mă refer... (în paranteză egalisti în filmele anilor '50, adaptatorul pentru scenă al iră personalitate punându-le măști care apar de câte ori este vorba, de fapt, despre sici). Altfel, scenariul a fost sia de interpretări exterioare „deratizare”, jucate în cod lături de altele, de umor jos, a, personajul feminin-cheie,

a fost interpretat credibil de Ramona Dumitrean, iar cealaltă cheie a lui Petrini, *Suzy*, de Sânziana Tarța, nici ea exterioară rolului. La interogatoriile Securității, l-am remarcat pe Cătălin Herlo, dar și pe Miron Maxim, doi stâlpi ai trupei clujene. Expresiv Ovidiu Crișan în scena tâmpirii prin repetare.

Era greu să faci din romanul amplu al lui Marin Preda o piesă de teatru, iar Tudor Lucanu, un actor și un regizor cu câteva reușite la activ deja, cum ar fi, de pildă, *Emigranții* lui Mrožek, a făcut tot ce a putut, apăsând mai ales asupra terorismului de stat al vremii, adică al anilor socialismului așa-zis victorios. Victorios asupra întregului popor. Te poți gândi, dacă ai anumite informații din epocă și din lumea intelectuală, mai ales ea supusă terorii, la I. D. Sîrbu și la atâția alții ale căror cariere pornite strălucit au fost frânte de unele dictaturii zise a proletariatului. Se vorbea în epocă, în acel an când a apărut cartea, în cercurile informate, că scenele de la deratizare, cu vânatoarea de șobolani, i-ar fi fost povestite scriitorului, care nu a trăit pe pielea sa ceea ce descrie, de către poetul Ion Caraion, fost el însuși deținut politic și apoi aruncat la *munca de foarte jos*. Oricum, atunci când a apărut acest roman, el a impresionat prin forța unei dezvăluiri astăzi slabă față de relatările celor care au scăpat din iadul pușcăriilor și lagărelor comuniste.

Dacă acest spectacol ar fi fost montat acum 39 de ani, câți au trecut de la apariția romanului și dispariția prematură a autorului său, el ar fi impresionat puternic publicul, mult mai puternic decât a reușit el în seara de 9 octombrie 2019. Dar cine ar putea fi atât de naiv să-și închipuie că în 1980 sau 1981, *comisia ideologică* ar fi dat drumul unui asemenea spectacol?!

Teatrul Național „Lucian Blaga” Cluj-Napoca – Cel mai iubit dintre pământeni, scenariu de Tudor Lucanu după romanul lui Marin Preda. Regia: Tudor Lucanu. Decor: Cristian Rusu. Costume: Cristian Rusu și Sânziana Tarța. Muzica: Șerban Ursachi. Distribuția: Matei Rotaru (Petrini); Ramona Dumitrean (*Matilda*); Sânziana Tarța (*Suzy, Clara*); Irina Wintze (*Mama*); Ovidiu Crișan (*Tata, Instructorul*); Ioan Isaiu (*Petrică, Mircea, Gheorghe Gheorghiu-Dej*); Petre Băcioiu (*Bunicul, Olaru*); Radu Lărgeanu (*Vasile*); Anca Hanu (*Tasia, Brațele de muncă, Lăutarul*); Adrian Cucu (*Petea*); Cosmin Stănilă (*Vaintrub, Strelitu*); Poetul, *Vecinul*); Miron Maxim (*Jon Micu, Căpitanul, Vătămănu, Stalin*); Ruslan Bârlea (*Istrate, Cicero, Ofițerul 1*); Radu Dogaru (*Vintilă, Ofițerul 2*); Radu Lărgeanu (*Bacaloglu*); Adrian Cucu (*Callistrat, Gardianul*); Cătălin Herlo (*Colonelul maghiar, Colonelul român, Penea*). Data reprezentației: 9 octombrie 2019.